EXPRESSEN ★ Söndagen den 27 augusti 1967

SNAPS-visorna flödar

KÄRA SVENSKA FOLK,

med några rader vill jag först tacka för den överväldigande brevskörden efter Expressens efterlysning av nya, roliga snapsvisor. Visserligen innehöll många brev gamla bekantingar, som jag tyckt om så mycket att dom redan finns med bland de 150 visor jag redan har med i min bok. Och detta var i och för sej ingen överraskning för mej — jag har forskat både länge och väl för att få ihop mitt material.

Men å andra sidan fanns det några nya pärlor som uppfyller de krav som jag tycker man måste ställa på en bra snapsvisa: den ska vara vacker eller rolig, lätt att sjunga och texten får inte vara för plump. Får jag vara oförskämd nog att utan angivande av källa och utan att be Expressen betala 25 kronor citera ett exempel på vad jag menar med en riktigt dålig visa?:

"Det är skönt att gurgla sig med brännevin
det är skönt att sörpla som ett fyllesvin
Venngarn väntar på oss alla
vi skall mötas där en dag
med förvridna och försupna anletsdrag"

Jag vägrar att uppge melodin av skräck för att någon ska frestas använda detta ohyggliga sociala vittnesbörd vid ett matbord.

Åter i stället till den trivsamma snapsviseskatten. Intressant är i detta sammanhang att de flesta breven, näst efter Stockholm med förorter, kommit från Halmstad, på andra och Västervik på tredje plats. Där gives uppenbarligen en rik snapsvisetradition. Visserligen har inget bidrag från Halmstad eller Västervik kommit med bland de bästa bidragen i den här skörden — men intresset är i alla fall inte att ta miste på.

Och så över till de prisbelönta visorna — varje bidragsgivare får 25 kronor från Expressen som tack för hjälpen. Eftersom "gaget" är lika stort för alla publicerade bidrag har jag inte brytt mej om att göra en prislista utan jag presenterar utan inbördes rangordning de tre visor som jag tyckte bäst om:

Mel: Kors på Idas grav

Utav druvans saft så kan man bli rätt knall
talförmågan brukar sämst bli i så fall
Bala taklänges bran mukar
slungan tinter grite land
prilla lärlan lästar lost tår bungas vand

(Insänd av Bernt Ljung, Skogslyckegatan 24 A i Linköping).

Mel: När månen vandrar på himlen blå

När gubben Noak uppå sin holk
runt Ararat syntes driva
så sade Skepparen till sitt folk
som ibland djuren sågs kliva
"Slå upp en kagge
ifall er lyster
jag tycker stämningen
verkar dyster
och häll en sup
i magens djup."

(Insänd av T Ehn i Stockholm)

Mel: Kors på Idas grav

De som dricka vatten klandra oss ibland
glömsk att brännvinsskatten, höjd till bägarns rand,
lyx- och pälsskatt, arvs- och källskatt
ges åt älskat fosterland.
Är då seden välsk att ta en tår på tand?

Fordom gällde lagen: Den som spar han har.
Mottot är för dagen: Lämna inget kvar.
Tag i botten fyllda måtten, ej som skotten slanten spar,
ty då utav potten Sträng han halvan tar!

(Insänd av Gunnar Olin, Vällinge i Norberg).

— ÅKE SÖDERQVIST

Nu växer intresset för låtar i knätofs

Måndagen den 25 September 1967 **DAGENS NYHETER**

□ Med det sedan några år nyväckta intresset för folkmusik världen över verkar det som om Sveriges Radios och Matts Arnbergs ansträngningar att bevara vårt unika traditionsarv av spelmansmusik börjar bära frukt i helt ny omfattning. Radion har i åratal arbetat för högtryck med att samla in traditionsbärare och har hittills hunnit ge ut ett femtontal EP-skivor med spelmansmusik från olika landskap. Tiden hastar. Den sista stora spelmansgenerationen är nästan försvunnen. Återväxten är klen.

3 000 låtar har man hunnit spela in ur ett upptecknat material som är nästan oöverskådligt stort. Radiokonserter har visat på ett starkt uppåtgående publikintresse, och nu har också ett kommersiellt bolag tagit upp musikformen.

Initiativet till *Spelmanslåtar från Dalarna* (Sonet) har tagits av konstnären Björn Ståbi. Han är 27 år gammal och en av de få spelmännen i en yngre generation. Han började spela, med den legendariske Orsaspelmannen Gössa Anders Andersson som lärare, i 7-årsåldern. Den aktuella skivan har ägnats åt Orsalåtar (Ståbi och Ole Hjort) och låtar från närbelägna men traditionsmässigt helt annorlunda Bingsjö (Pål-Olle och Nils Agenmark).

Spelmanstraditionen har åtskilliga hundra år på nacken. Många låtar spelades främst vid flerdagars storbröllop, då maten skulle ackompanjeras av steklåtar, de

På skiva

flytande varorna av skänklåtar och bruden hedras med en nygjord brudmarsch. Huvuddelen av låtarna är polskor, som finns i ett stort antal dialekter eller traditioner. Nyanserna kan vara svåra att särskilja för den otränade, men även en oinvigd upptäcker utan vidare skillnaden mellan å ena sidan Orsalåtarnas i takten inbyggda trioler och den rätlinjiga och mer basiska andrastämman och å den andra Pål-Olles och Nils Agenmarks mästerligt sirade samspel, där andrastämman är lika rik som den första och de rytmiska skiftningarna i tretakten mycket komplicerade.

Hur många spelmän som nu finns vet ingen exakt mer än att det rör sig om ett mycket stort antal med skiftande konstnärlig styrka. Speciellt stark har traditionen hållit sig i Dalarna, vilket lär hänga samman med att Anders Zorn där skapade de återkommande spelmanstävlingarna. Fiolen är och förblir huvudinstrumentet och enligt Björn Ståbi det enda tänkbara instrumentet för polskor: tretakten anses otacksam för blåsare.

Spelmanslagens musik ligger också en bit från den ortodoxa spelmanstraditionen. Fler spelmän än två gör exekutionen alltför komplicerad utan arrangemang. Det framgår också av hur väl Pål-Olle och Agenmark lyckas få sin musik att "täcka". Den saken kan inte heller läras akademiskt. Få av spelmännen läser noter, och vad de spelar kan inte helt fångas i notskrift. Så mycket av musiken ligger i framförandetraditionen. Här finns en direkt parallell till jazzimprovisatörernas utvecklingsväg.

Dalaskivan är kanske inte det märkligaste inspelade exemplet på spelmansmusik, men väl värd att anbefallas. En toppunkt är Agenmarks/Pål-Olles härliga tolkning av "Pekkos Pers brudmarsch".

LARS WECK

Folket 4.7.1967.

ÖLJAREN

Öljaren sorlar — vid stranden
de vita svanarna simma.
Här räcker Sörmland oss handen
och nätta böljorna glimma

Sörmland oss hälsar. Som vänner
vi hälsa bygden tillbaka —
den vackra bygden som känner
sin glada midsommarvaka.

Borta vid Julitaskansen
bland glömda stugor och minnen
nu bjuda felorna dansen
och locka lekande sinnen.

Hambon, som stampar, ger takten,
den yra svingande fläkten
åt flickors fägring i trakten,
den granna Vingåkersdräkten.

Under de dunkande stegen
en brudvals svingar från Floda.
Att Boström spelar sin egen
är inte svårt att förmoda.

Kallad en valsernas konung
fiolens strängar han gnider
med toner mjuka som honung
och klang av spelmannatider.

Raskare virvlar en polska
Och över Öljarens vatten
i drömmar vaknar den trolska
och ljuvligt blommande natten.

Gryningens strimma skall följa
den långa vägen tillbaka
och glimma bölja på bölja
som mången midsommarvaka.

Björkarna dofta vid ängen
och daggen glittrar, då solen
går opp för sista refrängen —
en glad kadrilj på fiolen.

FOLKE LAUFKE